

М О Т И В И

**към проект на наредба за изменение и допълнение на Наредба № 50 от 30.03.2022 г.
за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и
осъществяването на надзор за спазването им**

Причини, налагащи приемането:

Проектът на наредба за изменение и допълнение на Наредба № 50 от 30.03.2022 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им е изготвен във връзка с необходимостта от транспониране в националното законодателство на относимите разпоредби на Директива (ЕС) 2024/1619 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2024 г. за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на надзорните правомощия, санкциите, клоновете от трети държави и рисковете от екологичен, социален и управленски характер (ОВ, L 2024/1619 от 19 юни 2024 г.) (Директива (ЕС) 2024/1619), които не са транспонирани в Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ).

Измененията в европейската нормативна рамка са насочени към по-нататъшно хармонизиране на надзорните практики в рамките на Европейския съюз, засилване на финансовата стабилност и осигуряване на по-последователно управление на нововъзникващите рискове за финансовия сектор.

С Директива (ЕС) 2024/1619 се поставя особен акцент върху необходимостта финансовите институции и компетентните органи да интегрират в своята дейност рисковете от екологичен, социален и управленски характер (ЕСУ) рискове. Европейският законодател приема, че преходът към устойчива и неутрална по отношение на климата икономика, както и рисковете, произтичащи от изменението на климата, загубата на биологично разнообразие и влошаването на околната среда, могат да окажат съществено влияние върху финансовата устойчивост на участниците на финансовите пазари и върху стабилността на финансовата система като цяло.

Поради тази причина е необходимо изискванията относно управлението на риска и надзорния преглед да бъдат актуализирани, така че инвестиционните посредници да идентифицират, оценяват, наблюдават и управляват по подходящ начин рисковете, свързани с ЕСУ фактори, включително чрез използването на анализ на сценарии и други инструменти за оценка на риска.

Необходимост от изменения съществува и във връзка с бързото нарастване на дейностите и експозициите, свързани с криптоактиви. С оглед ограничаване на потенциалните рискове за стабилността и дейността на инвестиционните посредници следва да бъдат въведени по-детайлни изисквания относно вътрешните механизми за управление на риска, като се отчитат специфичните рискове, произтичащи от използваните технологии, информационно-комуникационните системи, киберрисковете, както и рисковете, свързани с оценката на активите.

Проектът отчита и принципа на пропорционалност, залегнал в Директива (ЕС) 2024/1619, съгласно който надзорните изисквания следва да се прилагат по начин, съобразен с характера, мащаба и сложността на дейността на поднадзорните лица, като се избягва налагането на ненужна административна тежест.

Цели, които се поставят с приемането на наредбата:

В досега действащата нормативна уредба за инвестиционните посредници по чл. 9а, ал. 2 от ЗПФИ съществува изискване да разработват и прилагат надеждни, ефективни и изчерпателни стратегии и процеси, които да позволяват да оценяват и поддържат постоянно вътрешен капитал в размер, вид и разпределение така, че да е адекватен за покриване на рисковете, на които са или може да бъдат изложени, в зависимост от степента и характера на рисковете. Предлага се управителните органи на инвестиционните посредници да разработват и наблюдават изпълнението на планове, които включват количествено измерими цели и процеси за наблюдение и противодействие на финансовите рискове, възникващи в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план от ЕСУ факторите.

Когато е приложимо, инвестиционните посредници с международна дейност ще вземат предвид също правните и регулаторните цели на трети държави по отношение на ЕСУ факторите. С предложеното допълнение се цели да се гарантира, че инвестиционните посредници интегрират ЕСУ факторите в своите процеси за оценка на вътрешния капитал, съобразявайки се и с техния специфичен времеви хоризонт. Тъй като климатичните и социалните рискове често се материализират постепенно и се разгръщат в дългосрочен план, регламентирането на краткосрочна, средносрочна и дългосрочна перспектива ще осигурява финансова устойчивост, капиталова адекватност и превенция на потенциални системни сътресения в инвестиционния сектор.

Предложената промяната от ежегоден преглед към двугодишен период за преглед и одобрение на стратегиите и политиките за управление на риска от страна на ръководния

орган е съобразена с това, че едногодишният период често е твърде кратък за отчитане на осезаеми промени в тези стратегии, поради което двугодишният цикъл позволява по-задълбочен, устойчив и стратегически анализ. Също така чрез пропорционално удължаване на срока се премахва излишната административна формалност от ежегодното преразглеждане на документацията. Това позволява на управителния орган да фокусира вниманието си върху същественото прилагане, практическото наблюдение и ефективното управление на рисковете, вместо върху честа актуализация на самите стратегически рамки.

Във връзка със стратегията за поемането и управлението на рискове от инвестиционните посредници по чл. 9а, ал. 2 от ЗПФИ се въвеждат задължения за функциите за вътрешен контрол, осъществявани от звената за управление на риска, за нормативно съответствие и за вътрешен одит. Те е необходимо са независими от оперативните звена и да притежават необходимите правомощия, статут, ресурси и достъп до управителния и контролния орган на инвестиционния посредник.

Предлагат се и някои изменения и допълнения, свързани с отчетността на инвестиционните посредници по чл. 9а, ал. 2 от ЗПФИ. Те ще изготвят своите отчети в съответствие с международните счетоводни стандарти, приложими в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 19 юли 2002 г. за прилагането на международните счетоводни стандарти. Тези инвестиционни посредници ще оценяват активите и задбалансовите позиции и ще определят собствения си капитал в съответствие с международните счетоводни стандарти съгласно чл. 24, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 575/2013.

Предлага се инвестиционните посредници по чл. 9а, ал. 2 от ЗПФИ да разработват, приемат и прилагат политика и процедури за управление на риска от концентрация, произтичащ от експозиции към всеки отделен контрагент, в т.ч. към централни контрагенти, групи от свързани контрагенти и контрагенти от един и същ икономически сектор или географски регион или занимаващи се с една и съща дейност или стоки, както и прилагането на техники за редуциране на кредитния риск, в т.ч. по-специално рисковете, свързани с големи косвени кредитни експозиции, включително към един емитент на обезпечения, се отчита и контролира, включително чрез писмено изложени политики и процедури. За криптоактиви, чийто издател не може да бъде установен, рискът от концентрация ще се оценява от гледна точка на експозицията към криптоактиви със сходни характеристики. Инвестиционните посредници по чл. 9а, ал. 2 от ЗПФИ ще извършват предварителна оценка на всяка експозиция към криптоактиви, която възнамерява да

поемат, и на адекватността на съществуващите процеси и процедури за управление на пазарния риск. Тази оценка ще трябва се представя в Комисията.

Въвеждането на някои легални дефиниции в допълнителните разпоредби на наредбата цели постигане на пълна терминологична съвместимост на Наредба № 50 с актуалната правна рамка на Европейския съюз. По този начин се осигурява правна сигурност и ясни надзорни стандарти относно управлението на рисковете от вътрешните модели, ЕСУ рисковете и целите за климатична неутралност.

Други изменения:

С цел въвеждане изискванията на Директива (ЕС) 2024/1619 се предлагат се изменения и допълнения в Наредба № 11 от 3.12.2003 г. за лицензите за извършване на дейност като регулиран пазар, пазарен оператор, за организиране на многостранна система за търговия или организирана система за търговия, за извършване на дейност като инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, управляващо дружество, дружество със специална инвестиционна цел, национален инвестиционен фонд, лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд, и доставчик на услуги за колективно финансиране.

Предлага се финансовият холдинг и финансовият холдинг със смесена дейност да прилага към заявлението по чл. 15, ал. 2 от ЗПФИ данните и документите и резултатите от направената оценка за пригодността, както и въпросник за пригодност и автобиография на лицето, което трябва да бъде одобрено за член на управителния и на контролния орган, както и лицата, които управляват дейността му. В заявлението ще се посочва датата на назначаване на кандидата за член на управителен или контролен орган и датата, на която задълженията ще бъдат ефективно поети. Предложената промяна цели засилване на пруденциалния надзор върху холдинговите структури в съответствие с европейските регулаторни стандарти. Чрез изискването за пълна документация, въпросници и оценка на пригодността ще се гарантира, че лицата на ръководни позиции във финансовите холдинги притежават необходимата репутация, квалификация и опит за надеждно и разумно управление. Посочването на конкретните дати на назначаване и на фактическото поемане на задълженията осигурява ясна времева рамка на надзорната процедура и предотвратява поемането на управленски функции преди получаване на съответното одобрение.

С цел въвеждане изискванията на Директива (ЕС) 2024/1619 се предлагат и допълнения и в Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници.

Въвеждането на допълнителни изисквания към членовете на управителния и контролния орган, финансовия директор и ръководителя на звеното за съответствие във финансовите холдинги и финансовите холдинги със смесена дейност цели транспониране на строгите европейски стандарти за корпоративно управление и пруденциален надзор.

Разширяването на квалификационните изисквания и проверките за пригодност спрямо тези ключови управленски и контролни функции произтича от следните причини:

1. засилване на вътрешния контрол и управлението на риска - финансовият директор и ръководителят на звеното за съответствие играят ключова роля за финансовата стабилност, достоверността на отчетите и спазването на регулаторната рамка. Поставянето на специфични изисквания към тях гарантира, че ключовите контролни функции в холдинга се упражняват от лица с необходимата професионална квалификация, почтеност и опит;

2. равнопоставеност и сближаване на надзорния режим - тъй като финансовите холдинги упражняват решаващо влияние и контрол върху дъщерните си инвестиционни посредници и финансови институции, е необходимо критериите за техните ръководители да бъдат уеднаквени с тези за оперативно действащите институции. Това предотвратява регулаторен арбитраж и пропуски в управлението на ниво група;

3. прозрачност и предотвратяване на конфликт на интереси - новите изисквания осигуряват механизъм за предварителна и текуща оценка на пригодността, с което се гарантира, че холдинговите структури се управляват по разумен и консервативен начин, предпазвайки цялата финансова група от оперативни, правни и репутационни рискове.

Очаквани резултати от прилагането:

Въвеждането на изискванията на Директива (ЕС) 2024/1619 в националното законодателство осигурява точно съответствие на националната правна рамка с новите европейски изисквания за надзор. Това гарантира правна предвидимост за пазарните участници и премахва риска от регулаторни несъответствия или предотвратява евентуални неблагоприятни последици във връзка с установено неизпълнение на задължения по чл. 258 от Договора за функционирането на Европейския съюз за Република България.

Трансформира се начинът, по който финансовият сектор адресира ЕСУ рисковете, като ги извежда от сферата на доброволните политики и ги превръща в задължителен елемент на надзора.

Чрез въвеждането на уеднаквени и по-строги критерии за пригодност за членовете на управителните и контролните органи, финансовите директори и ръководителите на

контролни функции във финансовите холдинги, се осигурява честно, консервативно и прозрачно управление на ниво цяла финансова група.

Постига се критичен баланс между ефективен, проактивен надзор, включително по отношение на нови и комплексни активи като криптоактивите и рисковете от концентрация, и намаляване на излишната административна тежест чрез оптимизиране на регулаторните цикли и отчитането.

Предложените изменения и допълнения ще повишат устойчивостта на инвестиционните посредници към дългосрочни структурни промени и нововъзникващи рискове, като същевременно ще създадат предпоставки за подобряване на качеството и ефективността на надзорния процес.

Цялостно се очаква промените да допринесат за укрепване на финансовата стабилност и защитата на инвеститорите, както и за осигуряване на пълно съответствие на националната нормативна уредба с изискванията на правото на Европейския съюз.

Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Предложеният проект на наредба не е свързан с допълнителни разходи за бюджета на Комисията за финансов надзор за 2026 г. и не е необходимо осигуряване на допълнителни разходи/трансфери/други плащания.

Инвестиционните посредници могат да понесат определени организационни и административни разходи във връзка с адаптирането на вътрешните си политики, процедури и системи за управление на риска към новите изисквания. Тези разходи са пропорционални на преследваните цели за повишаване устойчивостта на финансовия сектор и са в съответствие с принципа на пропорционалност, заложен в правото на Европейския съюз.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Проектът е разработен в съответствие с общите принципи на правото на ЕС, установени в чл. 5 от Договора за Европейския съюз, включително принципите на субсидиарност и пропорционалност. Предвидените разпоредби не въвеждат дискриминационни мерки, не създават необосновани пречки пред свободното движение на капитали или услуги и не натоварват административно субектите над необходимото за постигане на целите на акта. С това се гарантира правната сигурност и стабилност на подзаконовата уредба в контекста на членството на Република България в Европейския съюз.

Материята, предмет на регулиране с настоящия проект, е пряко уредена от правото на Европейския съюз в областта на финансовия надзор.

Проектът на наредба е в съответствие с правото на Европейския съюз и съдържа разпоредби, които транспонират изисквания на правото на Европейския съюз, поради което е приложена справка за съответствието.

Във връзка с горепосоченото проектът на наредба ще бъде съгласуван в рамките на Работна група № 26 „Финансови услуги” към Съвета по европейски въпроси към Министерския съвет.

На основание чл. 6 от Правилата за нормативна дейност на Комисията за финансов надзор проектът на наредба за изменение и допълнение на Наредба № 50 от 30.03.2022 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им, заедно с мотивите към него и справката за съответствие с правото на Европейския съюз, се публикува на интернет страницата на Комисията за финансов надзор, като срокът за предложения и становища по проекта на наредба, публикуван за обществени консултации, е 14-дневен, тъй като голяма част от предложенията са адресирани до инвестиционните посредници по чл. 9а, ал. 2 от ЗПФИ, каквито посредници със седалище и адрес на управление към настоящия момент на територията на Република България не осъществяват дейност. Необходимо е да бъде отчетено и задължението за своевременното въвеждане в националната нормативна уредба на разпоредбите на Директива (ЕС) 2024/1619, които не са транспонирани в Закона за пазарите на финансови инструменти и трябва да бъдат уредени на подзаконово ниво. Забавянето на приемането на предвидените изменения би могло да доведе до непълно съответствие на националната правна рамка с действащото право на Европейския съюз, да затрудни навременното прилагане на новите надзорни изисквания и създава риск от евентуални неблагоприятни последици във връзка с установено неизпълнение на задължения по чл. 258 от Договора за функционирането на Европейския съюз за Република България.